

УДК 372.881.111.1:61-057.875

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ КОЛЕДЖІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Деяк Ю.М.

Київський медичний коледж № 3

Формування професійної спрямованості студентів-медсестер є важливим завданням для викладачів як профільних, так і гуманітарних дисциплін медичного коледжу, зокрема – іноземної мови. У статті наведено аналіз поняття «професійна спрямованість», визначено структуру та компоненти професійної спрямованості. Стаття характеризує можливі шляхи розвитку професійної спрямованості студентів – медсестер на заняттях з іноземної мови відповідно до початкового рівня професійної спрямованості студентів. Автори опираються на особистий досвід, а також аналіз вітчизняної та іноземної літератури. Запропоновані дані будуть корисними як викладачам медичних ВНЗ, так і всім іншим викладачам профільних ВНЗ із спеціалізацією.

Ключові слова: професійна спеціалізація, коледж, 1-2 рівень акредитації, структура, компонент, емоційний, мотиваційний, регуляційний, когнітивний, інтерактивні методи, мотивація студента.

Постановка проблеми. Проблема професійної спрямованості є актуальною для будь-якої професії. Проте, для медичного персоналу вона є особливо важливою, так як від діяльності цієї професії залежить життя людини, і недостатньо сформована професійна спрямованість може призвести до летального наслідку для пацієнта. Невчасно виконана чи некоректно проведена процедура може вбити людину. Саме тому дуже важливим є формування високої професійної спрямованості у майбутніх медсестер та фельдшерів, або ж тотальна корекція та формування нової професійної спрямованості за її відсутності у студентів медичного коледжу. Проблема формування професійної спрямованості стосується не тільки психологічної служби коледжу, та викладачів профільних дисциплін, проте всіх гуманітарних предметів, на заняттях з яких викладачі можуть сприяти формуванню високої пізнавальної спрямованості. Нами було проаналізовано, як викладач іноземної мови може визначити професійну спрямованість студентів медичного коледжу та якими методами можливо сприяти підвищенню рівня професійної спрямованості вищезазначених студентів.

Аналіз публікацій. Питання професійної спрямованості навчання у ВНЗ вивчали численні вітчизняні та іноземні вчені та педагоги:

А.О. Вербицький, Н.І. Гез [1], М.І. Лісовий [3], С.П. Крегжде, А.І.Мельник [4] та інші. А.І. Мельник [4] вважає, що спрямованість займає центральне місце у структурі особистості та визначає характеристики особливостей її поведінки. О.В. Киричук та Г.І. Щукіна вважають, що пізнавальна спрямованість охоплює коло тих потреб особистості, що пов'язані з потребою у пізнанні, пошуку нових знань, допитливістю, самостійністю, подоланням перешкод, пізнавальною активністю. На підставі аналізу численних праць ми сформулювали визначення професійної спрямованості як спрямованості, в основі якої лежить професійний інтерес, що набуває особливої інтенсивності у поєднанні з пізнавальним. К.А. Мітрофанова розглядає професійну спрямованість як співвідношення нахилів до певної діяльності та здібностей до неї [5]; Н.А. Сура – як ставлення молодшої людини до певних видів праці, професії [6]; С.П. Крегжде – як інтерес до професії; М.І. Лісовий – як схильність займатися професією [3].

Мета статті – визначити структуру та компоненти професійної спрямованості, охарактеризувати можливі шляхи розвитку професійної спрямованості студентів – медсестер на заняттях з іноземної мови відповідно до початкового рівня професійної спрямованості студентів.

Виклад основного матеріалу. Професійно-спрямованість студентів медичного коледжу охоплює питання їх майбутньої професійної діяльності, теоретичного та практичного аспекту, комунікативного та емоційно-вольового аспектів. Завданням ВНЗ 1-2 рівня акредитації є розвинути або «з нуля» професійну спрямованість студентів, яка забезпечить їх висококваліфіковану подальшу професійну діяльність. Це успішно досягається викладачами профільних предметів та психологом ВНЗ, проте викладачі гуманітарного циклу також повинні активно сприяти формуванню даної характеристики [5].

Зважаючи на творчий характер предмета «Іноземна мова» у медичному коледжі, а також переважанню інтерактивних методів викладання, як-то ділові ігри, конференції, імітація роботи, зауважимо, що викладачі іноземної мови мають більше можливостей для формування професійної спрямованості студентів під час занять з іноземної мови [4].

Визначальним у формуванні професійно-пізнавальної спрямованості студентів-медиків є питання спеціалізації тематики та змісту дидактичних матеріалів з іноземної мови, зв'язок з профільними дисциплінами.

Для визначення шляхів та методів формування професійної спрямованості студентів медичних коледжів ми визначили та описали основні компоненти професійної спрямованості [3], наведені в таблиці 1.

Вищевказані чотири компоненти було описано та досліджено. Так, ми виявили, що пізнавальний компонент виражений в активному ставленні до пізнавальної діяльності, яке пояснюється прагненням глибше пізнати зміст професійної освіти. Це – потреби особистості у знаннях, здатність до набуття знань та пізнавальний інтерес як необхідний мотив діяльності, що визначає пізнавальне ставлення особистості до професії.

Ми вважаємо, що емоційно-вольовий компонент обумовлений емоційною активністю, яка характеризується суб'єктивними переживаннями, установками в поведінці, задоволенням чи

незадоволенням від виконаної роботи. Це – інтенсивність професійних мотивів, які охоплюють бажання що-небудь дізнатися про професію, але можуть перерости в глибокі професійні інтереси. Вольовий компонент передбачає впевненість особистості у подоланні труднощів при оволодінні професією.

На нашу думку, мотиваційний компонент охоплює оцінку місця професійної та пізнавальної мотивації у загальній структурі мотивів, набуття адекватного особистісного смислу професійної діяльності, особистісне ставлення, ступінь активності при реалізації професійних планів.

Діяльнісний компонент характеризується стійким ставленням особистості до професійної діяльності, яке включає потребу в пізнавальній діяльності щодо оволодіння професією, бажання вивчати не лише програмний матеріал, і виявляється в готовності особистості застосовувати знання та набуті вміння в майбутній професійній діяльності, досягати цілей щодо оволодіння професією.

Усі вищевказані показники є тісно взаємопов'язані, тільки поєднання розвитку всіх чотирьох компонентів забезпечує високу професійну спрямованість майбутніх медсестер. Недостатній розвиток одного з компонентів (наприклад, когнітивного) при високому розвитку всіх інших (високій мотивації до навчання, добре сформованій емоційній сфері) призведе до навчання недостатньо професійно компетентного фахівця (коли у студент багато бажання, проте він не вмє навчатися). Тому робота з формування професійно-пізнавальної спрямованості має бути зорієнтована на гармонійний взаємозв'язок з усіма її змістовими компонентами: знаннями, потребами, мотивами, інтересами, цілями щодо оволодіння професією, що виявляється через переконання, поведінку, спілкування студентів-медсестер з викладачами, зокрема – іноземних мов.

На підставі аналізу успішності студентів з предмету «Іноземна мова» та аналізу загальної успішності студентів з профільних дисциплін та вищевказаної характеристики компонентів про-

Таблиця 1

Основні компоненти професійної спрямованості студентів медичних коледжів та шляхи їх формування

№	Компонент професійної спрямованості	Структура компонента	Шляхи формування
1	Пізнавальний (когнітивний).	Ставлення студента до процесу професійного навчання, вміння навчатись, гнучкість, творчість мислення, здатність засвоювати теоретичні знання та практичні вміння та навички, розвинена увага, уявлення, пам'ять, високий рівень інтелекту.	Під час усього навчального процесу, застосування класичних та інноваційних методів викладання, тренінгові завдання на розвиток пам'яті, уваги, уяви.
2	Емоційно-вольовий.	Тип темпераменту студента, спрямованість на інтра- екстра-вертованість, кінестетичність, здатність до емоційного самоконтролю та емоційної саморегуляції, показник емпатійності студентів.	Розвиваючі вправи, ділові ігри, психологічні вправи.
3	Мотиваційний.	Мотивація студента до вибору професії, навчання та майбутньої професійної діяльності.	Практичні заняття з профільних дисциплін, тренінгові вправи, ділові ігри.
4	Діяльнісний.	Власне практичні вміння та навички, та здатність студента виконувати практичні маніпуляції. Прагнення розвивати вміння та навички.	Практичні заняття з профільних дисциплін, цикл психо-корекційних тренінгових вправ, розвиток мотиваційного компонента.

фесійної спрямованості нами були виділені три основні групи студентів відносно їх сформованості професійної спрямованості: з високим рівнем, з середнім рівнем та з низьким рівнем. У визначених групах на заняттях з іноземної мови викладачем було проведено усне опитування студентів у формі бесіди для з'ясування мотивів їх навчання та деяких інших психолого-педагогічних характеристик.

Виявили, що в групі з високим показником успішності та високою мотивацією до навчання студенти виявили абсолютно свідомий та незалежний від сторонньої думки вибір навчального закладу, чіткі уявлення про медичну професію та усвідомлення потреби в її виборі; професійні наміри чітко альтруїстично виражені із визначенням конкретних шляхів подальшого професійного навчання та працевлаштування.

Високий інтерес до пізнання та здатність навчатись новому в даній групі поєднуються з високою саморегуляцією професійної діяльності, такі студенти часто виявляють часостійність та творчість, однаково добре працюють самостійно та в команді. Студенти характеризуються позитивною психологією, позитивним ставленням як до подальшої професійної діяльності, так і до процесу навчання у коледжі, усвідомлюють важливість вивчення іноземної мови для подальшої конкурентоспроможності на світовому ринку праці або кращого працевлаштування в Україні.

У студентів з високою професійною мотивацією спостерігається прагнення навчатись новому, застосовувати нові, креативні рішення, зацікавленість у вивченні професійно спрямованої лексики, аудіювання медичних текстів, читання медичної літератури.

Групу студентів з середнім рівнем сформованості професійної спрямованості становили студенти із середнім балом 4,1-3,8, що відповідало наявності 1-2 задовільних оцінок при інших добрих та відмінних показниках. У даній групі професійні інтереси не є стабільними та не впливають на пізнавальну діяльність; професійні наміри мають певне вираження із визначенням окремих шляхів подальшого професійного становлення у сфері медицини. У цих студентів спостерігається прагнення до здобуття професії, проте пізнавальна активність не розвинена достатньо, відповідно, результативність навчання не є високою. Студенти час від часу, несистематично виявляють інтерес до вивчення предметів, зокрема іноземної мови, проте не досягають систематичних результатів. Дану групу характеризує висока спрямованість на здобуття високої оцінки, ситуація, коли навчальний процес не відіграє великого значення, проте студент спрямований на отримання високої оцінки.

Групу студентів з низьким рівнем сформованості професійної спрямованості (середній бал 3,4 та нижче, багато незадовільних оцінок, часті пропуски занять) характеризує зовнішній вибір професії (за порадою батьків, знайомих), не виражені професійні наміри та матеріально-прагматична мотивація подальшої професійної діяльності, «розмиті» професійні уявлення, низькі показники пізнавальної діяльності, низька загальна успішність, відсутність потреби в пізнавальній діяльності.

Усна співбесіда виявила, що у даних студентів спостерігається негативне ставлення до вивчення ІМ; сумніви щодо перспектив застосування мови у майбутній професії; відсутність мотивації працювати самостійно над удосконаленням мови; низький рівень активності на заняттях з ІМ. Тобто, студенти не розуміють мотиви вивчення іноземних мов, на зразок «Я збираюсь бути медсестрою, а не перекладачем». Єдиним мотивом до вивчення іноземної мови є отримання високої оцінки.

Виходячи з отриманої інформації, нами було визначено два основних етапи формування чи корекції професійної спрямованості у студентів, зокрема на заняттях з іноземної мови.

До першого етапу належить формування первинного епізодичного інтересу до професії, де важливу роль відіграє позитивне емоційне зовнішнє підкріплення. Другим етапом є формування стійкого ініціативного інтересу, на якому відбувається взаємоперехід від професійної практичної до активної пізнавальної діяльності.

Для здійснення першого етапу на заняттях з іноземної мови викладачу необхідно пояснити студентам важливість вивчення іноземної медичної мови, подальші перспективи кар'єрного росту при знанні ІМ, перспективи подальшого самовдосконалення при роботі з іноземними джерелами, взаємозв'язок між гарним працевлаштуванням та знанням іноземної мови. Також варто застосовувати інноваційні методи викладання, інтерактивні технології, імітацію професійної діяльності, ділові ігри, проводити обговорення, роботу в малих групах, застосовувати метод проектів, створення кейсів, тощо. Окрім цього, викладачу слід приділити увагу студентів організації їх навчання, визначити послідовність підготовки до занять, виконання домашнього завдання. Варто пам'ятати, що студенти коледжу є колишніми школярами, для яких перехід від шкільної освіти до вищої є досить важким.

На другому етапі викладач має, із постійним застосуванням інтерактивних технологій та високої мотивації студентів, підкріплювати сформоване ставлення до професійної діяльності у поєднанні із ставленням до вивчення іноземних мов. Досить корисним є бесіда з носієм англійської мови- фахівцем медицини, або груповий проект, який було би відтворено перед навчальним закладом у формі заходу (брейн-ринг, конференція, вистава).

Висновки. Отже, аналіз сучасної психолого-педагогічної та деонтологічної літератури показав, що професійна спрямованість – це спрямованість, в основі якої лежить професійний інтерес, що набуває особливої інтенсивності у поєднанні з пізнавальним. Професійна спрямованість студента медичного коледжу має на увазі його спрямованість до виконання роботи медсестри чи фельдшера, у поєднанні із постійним прагненням самовдосконалення. Нами було виявлено 4 основних компонента професійної спрямованості: когнітивний, емоційно-вольовий, мотиваційний та діяльнісний. На підставі вищевказаних характеристик та аналізу успішності студентів нами було виділено 3 основні групи студентів: з низьким, середнім та високим рівнем успішності. Відповідно до проведеної бесіди з усіма групами

ми встановили два етапи формування та корекції професійної спрямованості студентів на заняттях з ІМ: встановлення позитивного емоційно-вольового ставлення до професії та вивчення ІМ та постійне підкріплення даного ставлення шляхом застосування креативних творчих методів.

Список літератури:

1. Гез Н.И. Формирование коммуникативной компетенции как объект зарубежных методических исследований / Н.И. Гез // Иностранные языки в школе. – 1985. – № 2. – С. 17-24.
2. Зязюн І.А. Педагогічна майстерність / І.А. Зязюн // – К.: Вища школа, 2004. – 422 с.
3. Лісовий М.І. Критерії і рівні сформованості культури професійного мовлення у студентів вищих медичних навчальних закладів / М.І. Лісовий // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – Київ – Вінниця, 2005, Вип. 7. – С. 370-376.
4. Мельник А.І. Мотивація вивчення іноземної мови студентами медичного училища/ А.І.Мельник // Мовна освіта в контексті Болонських реалій: Тези доповідей наукової конференції кафедри ЮНЕСКО КНЛУ, 24-25 лютого 2005 р. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2005. – С. 112-114.
5. Митрофанова К.А. Применение активных методов при обучении иностранным языкам в медицинском вузе / К.А. Митрофанова, Е.А. Пенькова // Современные технологии обучения и воспитания в медицинском вузе: материалы 12 межрегион. учеб.-метод. конф., Архангельск, 26 апр. 2007 г. / Северный гос. мед. ун-т. – Архангельск: Изд-во СГМУ, 2007. – С. 27-28.
6. Сура Н. А. Навчання студентів університету професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою 2005 года: Автореф. дис...канд. пед. наук: 13.00.04. , Луганськ, 2005.

Деяк Ю.М.

Киевский медицинский колледж № 3

НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ СТУДЕНТОВ МЕДИЦИНСКИХ КОЛЛЕДЖЕЙ НА ЗАНЯТИЯХ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

Аннотация

Формирование профессиональной направленности студентов- медсестер является важным заданием для преподавателей как профильных, так и гуманитарных дисциплин медицинского колледжа, в частности- иностранного языка. В статье приведен анализ понятия «профессиональная направленность», определена структура и компоненты профессиональной направленности, а также охарактеризованы возможные пути развития профессиональной направленности студентов-медсестер на занятиях иностранного языка соответственно их начальному уровню профессиональной направленности. Авторы основываются на личном опыте, а также анализе отечественной и иностранной литературы. Предложенные данные будут полезными как преподавателям медицинских ВУЗов, так и другим преподавателям профильных ВУЗов со специализацией.

Ключевые слова: профессиональная специализация, колледж, 1-2 уровень аккредитации, структура, компонент, эмоциональный, мотивационный, регуляционный, когнитивный, интерактивные методы, мотивация студента.

Deyak Yu.M.

Kyiv Medical College # 3

SOME PECULIARITIES OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF THE MEDICAL COLLEGE STUDENTS AT THE FOREIGN LANGUAGE CLASSES

Summary

The professional development and growth of the nurse students is an important task not only for the basic subjects teachers, but for the humanitarian cycle teachers in a medical college. The article analyses the notion of “professional development and direction”, and defines its structure and the main components of the professional development, characterizes possible ways of nurse students’ professional development at the foreign language classes, according to the initial level of the career choice. The authors refer to their personal experience as well as to the analysis of the native and foreign literature. The offered information will be useful for both medical educational institutions teachers and teachers of other specialized institutes.

Keywords: professional specialization, college, the 1st-2nd accreditation levels, structure, component, emotional, motivation, regulation, cognitive, interactive methods, motivation of the student.